

II

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

416. PLENARFORSAMLING DEN 6. OG 7. APRIL 2005

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Europæiske industridistrikter og de nye vidennet

(2005/C 255/01)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 1. juli 2004 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at afgive udtalelse om: *Europæiske industridistrikter og de nye vidennet*.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede **Antonello Pezzini** til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 16. marts 2005.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 416. plenarforsamling, mødet den 6. april 2005, følgende udtalelse med 127 stemmer for og 3 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Distrikter har især i de seneste 15 år været genstand for en del diskussioner på alle planer i alle de industrialiserede lande. Også udviklingslandene og partnerlandene omkring Middelhavet har forsøgt at efterligne erhvervsklyngerne, som har fundet fodfæste i mange europæiske lande, for at fremme udviklingen af deres erhvervsliv.

1.2 Desuden har undersøgelser af distrikterne vist, at de har en positiv indvirkning på beskæftigelsespolitikken, og at de har gjort det muligt at indkredse mange eksempler på god praksis ⁽¹⁾ i forbindelse med virksomhedernes samfundsmæssige ansvar mange år inden Kommissionen udgav sin grøn bog ⁽²⁾.

1.3 Imidlertid har de nye økonomiske og sociale fænomener og de nye vidennet ændret distrikternes traditionelle forbindelser og har ledt produktionssystemerne i retning af metadistrikter ⁽³⁾ og behovet for at etablere netværk mellem de enkelte økonomiske områder.

⁽¹⁾ Se Becchettinis »Industridistrikterne og den sociale dynamik« fra 1995.

⁽²⁾ KOM(2001) 366 endelig af 18.7.2001.

⁽³⁾ Meta, fra det græske ord *metà*, som betyder: »ud over«, »som overgår«. Metadistriktet går ud over distriktets traditionelle område og bygger på det traditionelle distrikt.

1.4 I et forsøg på at sammenfatte dette omfattende tema behandler nærværende initiativudtalelse følgende emner:

— Punkt 2: Definitioner og udestående problemer

— Punkt 3: Fra distrikter til europæiske videnbaserede metadistrikter

— Punkt 4: Distrikter i USA og på internationalt plan

— Punkt 5: Den nuværende situation og de eksisterende redskaber i Den Europæiske Union

— Punkt 6: På vej mod en ny strategisk tilgang i EU's politikker for videndistrikter

— Punkt 7: Afsluttende anbefalinger

1.5 Formålet med denne initiativudtalelse om de nye europæiske netværk af intelligente distrikter ⁽⁴⁾ er:

— at foretage en markedsanalyse af de eksisterende industridistrikter, teknologidistrikter og metadistrikter,

⁽⁴⁾ Med intelligente distrikter, videndistrikter, knowhow-distrikter menes de nye distrikter, der til forskel fra industridistrikterne gør bred anvendelse af informations- og kommunikationsteknologierne.

- at vurdere betingelserne for en vellykket udvikling af nye distrikter og analysere deres muligheder i relation til Lissabon-strategien, såvel i det nuværende EU-25 som i det kommende EU-28,
- at skabe grundlaget for en integreret EU-politik til fremme af nye europæiske vidennet (*knowledge-based*) og metadistrikter,
- at fremhæve, hvilke redskaber der kræves for at gennemføre denne politik, og vurdere de eksisterende distrikter samt foreslå eventuelle ændringer og innovationer,
- at indkredse de grundlæggende betingelser for fremvæksten af en ægte europæisk referenceramme⁽⁵⁾ for de nye europæiske net af videnbaserede distrikter i EU-25,
- at bidrage til skabelsen af flere og bedre arbejdspladser.

1.6 EØSU har flere gange haft lejlighed til at understrege, hvilken forpligtelse Det Europæiske Råd påtog sig, da det som det centrale mål for **Lissabon-strategien** opstillede »at blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden«, en økonomi, der kan skabe en bæredygtig økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed.

1.6.1 Vækststrategierne skal derfor nu mere end nogensinde være baseret på evnen til at skabe:

- størst mulig sammenhæng mellem de forskellige udviklingspolitikker,
- et styrket socialt partnerskab med henblik på at sikre en bedre arbejdsudvikling og dermed forbedre distriktets dynamik,
- et forbedret samspil mellem højteknologisk forskning og den lokale og regionale industrielle udvikling,
- en stor kritisk masse af industri, forsknings- og uddannelsesinstitutioner, avancerede smv'er, kvalificeret arbejdskraft, finansvirksomhed og tjenesteydelser, risikokapital samt offentlige og private beslutningstagere,
- hurtigere udvikling af produktions- og distributionssystemerne i permanente europæiske netværk baseret på viden, evnen til at udveksle information og knowhow samt evnen til at assimilere, forbedre og videreformidle denne viden.

⁽⁵⁾ I KOM(2002) 714 endelig af 11.12.2002 defineres de teknologiske platforme som »Et forum hvor de deltagende parter kan samarbejde og udarbejde langsigtede strategiske planer for FoU i forbindelse med bestemte teknologier. Det vil skabe synergi mellem offentlige myndigheder, brugere, lovgivere, industri, forbrugere og ekspertise-centre, der betragtes som steder, hvor grundlæggende forskning og teknologioverførsel er tæt forbundet. Der skal være sammenhæng mellem den forskning, der kan skabe nye muligheder, og den senere lovgivning, som skaber rammerne for udvikling og markedsføring af disse teknologier«.

1.7 Mere end fire år efter søsættelsen af Lissabon-strategien kan enhver se, at de fremskridt, der er gjort for at nå de opstillede mål og gennemføre alle dele af den planlagte proces, er ret skuffende. Selv rapporten fra den gruppe på højt niveau, som blev ledet af Wim Kok, konkluderer, at »*the disappointing delivery of the strategy has been due primarily to a lack of determined political action*« og tilføjer desuden »*the agenda has been overloaded, coordination has been poor and there has been conflicting priorities*«⁽⁶⁾.

1.8 På mødet i Det Europæiske Råd den 4.-5. november 2004 understregede formanden for Kommissionen, at Kok-rapporten »giver en realistisk, men alarmerende vurdering af de hidtidige fremskridt, og viser, at vi nu bør skride til handling for at indhente det forsømte«⁽⁷⁾ Mere specifikt understregede han behovet for »i højere grad at målrette prioriteterne, holde øje med fremskridtene og påtage sig et større ansvar for at gennemføre dem«⁽⁸⁾. EØSU har udtalt sig om det samme emne i en udtalelse, som blev vedtaget for nylig⁽⁹⁾.

1.9 I forbindelse med ændringen af prioriteterne for Lissabon-strategien burde man efter EØSU's mening opfatte industridistrikterne og disses udvikling som en nøgle til at skabe ny viden og især bedre job. Dette vil kræve, at man trækker på de betydelige muligheder, der skabes i nettene, som kan skabe et bredt samspil mellem den kodificerede viden fra forskningen og den »tavse viden«⁽¹⁰⁾, som er et gennemgående, rodfæstet træk ved produktions- og distributionssystemerne.

1.10 Fremhjelpling af initiativer på lokalt plan og evnen til at forbinde dem i netværk med henblik på at gennemføre Lissabon-strategien er afgørende for dels at kunne fremme oprettelsen og udviklingen af innovative virksomheder over hele EU, herunder specielt i de nye medlemslande, dels at forbedre disse virksomheders muligheder for at mødes og samarbejde i en stærkere økonomisk og social samhørighedsånd.

1.11 Det nye »åbne teknologiske distrikt« gør det muligt at skabe integration og netværk mellem aktører inden for et bestemt felt og aktører inden for andre felter.

⁽⁶⁾ »Facing the challenge« (Takling af udfordringerne), rapport af Wim Kok om Lissabon-strategien, som blev fremlagt for Kommissionen den 3. november 2004 og på mødet i Det Europæiske Råd i Bruxelles den 4. og 5. november 2004 (foreligger ikke på dansk): »grunden til de skuffende resultater af strategien er først og fremmest manglen på en fast politisk vilje«. (...) Dagsordenen var for omfattende, der var kun ringe koordinering og der var modstridende prioriteter.

⁽⁷⁾ It provides a realistic, but worrying, assessment of progress. It shows that **we must act now** to make up for lost time. Tale af formanden for Kommissionen på mødet i Det Europæiske Råd i Bruxelles den 4.-5. november 2004.

⁽⁸⁾ »We will need to refocus priorities, measure progress and assume greater responsibility for following them through«, se foregående fodnote.

⁽⁹⁾ EØSU's udtalelse EUT C 120 af 20.5.2005, ordførere Bruno Vever, Ernst Erik Ehnmark, John Simpson.

⁽¹⁰⁾ R. Nelson og S.G. Winter (1982), »An evolutionary theory of economic change«. »Den tavse viden« er i modsætning til information eller »kodificeret viden« ikke formaliseret og kan kun overføres via social interaktion.

1.12 På det konkrete plan er de europæiske netværk af åbne teknologiske distrikter således afgørende for at nå følgende mål:

- bedre arbejds kvalitet og dermed personlig udvikling på arbejdspladsen takket være et større ansvar, større inddragelse og en ny kulturel modenhed,
- udbredelse af teknologier og knowhow og hurtigere omsættelse af innovative anvendelser til konkrete markedsresultater,
- sikring af bedre, mere kvalificeret beskæftigelse og incitament til at skabe nye, mere forskelligartede erhvervsprofiler,
- større forståelse for sikring og beskyttelse af miljøet og distrikternes lokalområde samt indkredsning af de mest hensigtsmæssige redskaber til at gennemføre bæredygtighedsprincippet på den sociale, den økonomiske og den miljømæssige front,
- større økonomisk og social samhørighed og bedre fysisk styring med det formål at kodificere fælles regler og sprogbrug og at nå frem til en type samfund, der vokser i et permanent gensidigt udviklingsforløb,
- konsolidering og udvikling af faste, praktiske kommunikations- og samarbejdsnet, som forbinder virksomhederne, arbejdstagerne, opfinderne, samfundene, de offentlige og private institutioner, finansverdenen, forsknings- og uddannelsessektoren, handels- og marketingssektoren og mange andre aktører i den regionale udvikling,
- styrkelse af det frie initiativ og iværksætterånden hos de unge,
- harmonisk og konkurrencedygtig udvikling af erhvervs- og distributionssektoren i det nye udvidede EU og fremskynning af de nye landes fuldstændige integration i et nyt, stort, indre marked.

1.13 I denne tid med stigende internationalisering af verdensøkonomien har **udviklingen af et videnbaseret Europa** vidtrækkende konsekvenser på såvel de nationale, regionale og lokale forhold såvel som på den internationale balance. Disse konsekvenser hænger sammen med den hurtige erhvervelse og anvendelse af nye teknologier, den internationale rekruttering af kvalificeret arbejdskraft og endelig muligheden for at tilrettelægge produktions- og distributionsprocessen decentralt og alligevel sikre, at den forbliver sammenhængende og fleksibel og har høje kvalitetsstandarder.

1.14 Fænomenerne **globalisering** og den næsten samtidige fremkomst og udvikling af **netværksteknologier** har medført kortsigtede, mellemsigtede og langsigtede ændringer i produktionsøkonomien og især i distrikternes økonomi.

1.15 De nuværende distrikter har allerede øget **tendensen til at åbne op** over for nye markeder og har støttet de seneste politiske ændringer, som bl.a. har ført til stadig hyppigere udflytning af fremstillingsaktiviteter, hvilket befordres af miljøforholdene i visse lande og lettes af den stigende informatisering.

1.16 I gennemsnit er 50 % af produktionen i distrikterne i EU-25 beregnet på udlandet. Distrikterne har således allerede en internationalt orienteret industristruktur og fokuserer i salgsammenhæng i stigende omfang på det internationale marked

1.17 Det er nødvendigt at gå fra internationalisering til globalisering:

- ud over afsætning af produktionen på udenlandske markeder bør **globaliseringen** inddrage de forskellige **faser af produktionsprocessen**,
- **informationsindsamlingsystemet** på såvel de gamle som nye markeder med henblik på at finde udenlandske samarbejdspartnere og muligheder i områder uden for de nuværende grænser skal **styrkes** for at understøtte strategier vedrørende markedspenetration og mulige partnerskaber,
- »udlandet« skal som område diversificeres, både hvad angår produktionssteder og salgssteder, og der skal opstilles **networking og co-business-strategier** for at inddrage de øvrige virkefelter og deres særlige karakteristika. Dette skal gøres ikke alene af forretningsmæssige hensyn, men først og fremmest af hensyn til kilder til innovation, forskning og nye projekter og ideer, og det skal hele tiden ske under hensyntagen til de industrielle, finansielle, organisatoriske og uddannelsesmæssige aspekter,
- det er afgørende at **få mest muligt ud af de forskellige områders kulturelle identitet**, så man kan få maksimalt udbytte af deres integration og deltagelse i et europæisk netværk,
- for at kunne tage de nye konkurrencemæssige udfordringer op er det bydende nødvendigt at udvikle livslang læring og nye faglige kvalifikationer ⁽¹⁾.

1.18 Udvidelsen af de geografiske grænser, som er drevet af økonomiske fordele og muliggjort af teknologiske hjælpemidler, har svækket det lokale tilhørsforhold, som engang var karakteristisk for industridistriktet og grundlaget for dets styrke. Dette har ført til, at der er opstået ledende virksomheder, hvis referenceramme på såvel salgs- som leverandørsiden er ændret fra at være lokal til at være virtuel, og først og fremmest er baseret på strategier om økonomiske fordele.

⁽¹⁾ Se i den forbindelse KOM(2004) 474 endelig af 14.7.2004 og EØSU's udtalelse CESE 139/2005 af 10.2.2005, ordfører Christoforos Koryfidis.

1.19 De europæiske **industridistrikter** er for øjeblikket genstand for særlig opmærksomhed, fordi de er inde i en meget vanskelig fase. De skal nemlig klare **to typer problemer**:

- åbningen af og konkurrencen fra de nye markeder (de asiatiske lande er i den sammenhæng de farligste).
- behovet for at reorganisere og forny forbindelserne mellem virksomhederne, ikke mindst ved at gøre brug af ny teknologi og ny tavs eller kodificeret viden.

1.20 Den **nye konfigurering af konkurrencemodellerne på det globale marked** kræver omfattende ændringer. De nye integrerede platforme og netværkene skal håndtere emner som forskning og innovation, design af nye produkter og produktionsprocesser, forvaltning af ny, bedre uddannet arbejdskraft og nye materialer, promovning og markedsføring, finans og kredit, logistik samt pleje af markeder og kundeservice.

1.21 På **internationalt plan** er det område, som er mest præget af industridistrikter og erhvervs-klynger, det **nordamerikanske kontinent**, hvor de har bredt sig fra stillehavskysten til østkysten og resulteret i bl.a. *Silicon Valley*, *San Diego Industrial Clusters* og *Route 128*. Selv om det er tale om et andet industrielt udviklingsniveau, findes der også distrikter i **Latinamerika**: i Mexico (*Guadalajara Cluster*), i Brasilien (*Sinos Valley*) og i Uruguay (*Meat Cluster*). I **Asien** findes der betydelige eksempler i Indien (*Agra Cluster*, *Tiruppur Cluster*, *Ludhiana Cluster*), i Pakistan (*Sialkot Cluster*), i Sydkorea (*Consumer Microelectronics Assembly Cluster*) og i Indonesien (*Central Java Cluster*). Distriktfænomenet har sågar bredt sig helt til **Afrika**: Der er endda et vist antal distrikter selv i nogle af landene syd for Sahara.

1.22 I **Europa** er, ud over de efterhånden snesevis af italienske eksempler, de vigtigste eksempler at finde i Frankrig, hvilket i 1998 førte til oprettelsen af foreningen af franske industridistrikter, og i Tyskland, som har ført til mere end 50 »*Raumordnungsregionen*« og til det særligt vigtige initiativ i *Baden-Württemberg*. De britiske eksempler er ligeledes meget vigtige (specielt *Cambridge High-Tech Cluster* og *Birmingham Motor Sport Cluster* og eksemplerne i Skotland og andre områder). Der er høstet adskillige positive erfaringer i Skandinavien, hvor der lægges stor vægt på uddannelse som et afgørende udgangspunkt for udvikling, fremhjulpet af nærhed. I de nye medlemsstater findes der vigtige eksempler på regionalt plan i flere lande som f.eks. Tjekkiet, Ungarn, Polen, Slovenien, Malta og de baltiske lande.

2. Definitioner og udestående problemer

2.1 Det er ikke let at give en **entydig definition** af distriktfænomenet, der er så varieret, dynamisk og forskelligartet på verdensplan.

2.2 Industridistrikterne kan generelt set defineres som **lokale, homogene produktionssystemer, der er kendetegnet ved en høj koncentration af fortrinsvis**

mindre og mellemstore industrielle virksomheder med en høj specialiseringsgrad i produktionen.

2.3 Den endelige rapport fra Kommissionens ekspertgruppe under Generaldirektoratet for Erhvervs- og Virksomhedspolitik om »*Enterprise Clusters and Networks*«⁽¹²⁾ definerer distrikterne som:

»groups of independent companies and associated institutions that are:

- *collaborating and competing,*
- *geographically concentrated in one or several regions, even though the cluster may have global extensions,*
- *specialized in a particular field, linked by common technologies and skills,*
- *either science-based or traditional,*
- *clusters can be either institutionalized (they have a proper cluster manager) or non-institutionalized*
- *the cluster has a positive influence on: innovation and competitiveness; skill formation and information; growth and long-term business dynamics«.*

2.3.1 I de seneste årtier har distrikter, der blev dannet for at fremme etablering og udvikling af produktionsaktiviteter i industri- og servicesektoren i områder med bestemte økonomiske karakteristika, **udviklet sig stort set selvstændigt**, og har koncentreret deres aktiviteter om specifikke sektorer, hvor de har opnået og udviklet meget betydelige konkurrencefordele. Behovet for at leve op til stadig højere kvalitets- og sikkerhedsstandarder har efterfølgende fået distrikternes virksomheder til at koncentrere sig om mere og mere specialiserede markedsnicher, hvilket bevidnes af deres produkters høje kvalitet.

2.4 **Distrikterne** er ikke bare samlinger af virksomheder, som tilfældigvis er specialiserede og beliggende i et bestemt område, men derimod **grupper af virksomheder, der arbejder som et hold**. Inden for disse grupper er der både samarbejde og konkurrence om projekter, medens lokalområdet langt fra bare er en kulisser for virksomhedernes virke og produktion, men fungerer som en ægte infrastruktur, der fremmer social og økonomisk integration samt integration af produktionscykler. Kort fortalt er lokalområdet et sted, hvor der er lagret produktionstraditioner og praktisk viden.

⁽¹²⁾ Se Kommissionen, GD for Erhvervs- og Virksomhedspolitik, MAP 2002-projekt, *Final report of the expert group on enterprise clusters and networks* (Ekspertgruppens endelige rapport om industridistrikter og virksomhedsnetværk), s. 9:

»grupper af uafhængige virksomheder og associerede institutioner, som: samarbejder og konkurrerer med hinanden, er geografisk koncentreret i en eller flere regioner, men som også kan have global udbredelse, er specialiserede i en bestemt sektor, og som er forbundet af fælles teknologier og færdigheder, har et videnskabeligt eller traditionelt grundlag, distrikterne kan enten være formelle (og have en egentlig distriktsforvalter) eller uformelle, industridistrikterne har en positiv indflydelse på innovationen, konkurrenceevnen, erhvervelsen af færdigheder og information, væksten og den langsigtede virksomhedsdynamik«.

2.5 Den **accelererede** informationsformidling og muligheden for hurtigt at danne sig et overblik over hele viften af udbud har på den ene side lettet virksomhedernes arbejde, men på den anden side tvunget dem til at tilpasse sig. **Balancen inden for distrikterne har ændret sig**. Dannelsen og konsolideringen af **nye teknologiske modeller** har involveret hele produktionskæden og har påvirket fagprofilerne, arbejdstilrettelæggelsen, anvendelsen af arbejdskraften og vækstområderne.

2.6 Distrikterne er i stigende grad tilknyttet og integreret i **specialiserede servicecentre, faglige uddannelsesinstitutioner, universiteter, teknologiparker og forskningscentre** i lokalområdet. Kvaliteten af det leverede produkt, som er en afgørende faktor for virksomhedernes overlevelse i distriktet, er primært baseret på virksomhedernes evne til at forene eksisterende produktionstraditioner med markedets direkte eller indirekte efterspørgsel efter innovation og specialisering.

2.7 **Internationaliseringen af produktionen** kræver oftere og oftere, at virksomhederne investerer i et grænseoverskridende netværk. Når det netværk, som en virksomhed ønsker at basere sin konkurrencefordel på, går ud over lokalsfæren, har såvel smv'er som store multinationale virksomheder brug for en passende teknologisk infrastruktur, som sætter dem i stand til at dele og bearbejde viden, og for en ansvarsbevidst og motiveret arbejdskraft.

2.8 Den **stigende markedsintegration** har på den ene side en tendens til at straffe de virksomheder, som er vant til at arbejde inden for afgrænsede markeder, men indeholder på den anden side fantastiske nye afsætningsmuligheder, specielt for de mere dynamiske smv'er. **Store teknologiske omvæltninger** falder ikke altid ud til de store virksomheders fordel. Ofte gør **netværksøkonomien** det muligt at neutralisere faktorer så som geografisk udflytning og adgangen til et selvstændigt distributionsnet, og fjerner dermed nogle af smv'ernes traditionelt svage punkter. Smv'erne skal imidlertid have mulighed for fuldt ud at udnytte de fordele, den teknologiske udvikling indebærer, bl.a. med støtte fra hjælpe- og servicecentre.

2.9 Takket være internettet er de geografiske hindringer delvist fjernet. Afgørende forhold, som f.eks. **hurtig udveksling af informationer** og **overvågningsmuligheder**, som tidligere var afhængige af en kortere transporttid, sikres nu ved hjælp af IT-forbindelser.

2.10 Selv om internettet nu giver langt flere muligheder for forskellige aktiviteter, kan det stadigvæk ikke slå den personlige kontakt. Den direkte »face to face«-kontakt, der bygger på kendskab og erfaring, kan på nuværende tidspunkt ikke erstattes. Det **tillidsforhold**, der opstår mellem mennesker, er fortsat uundværligt, selv om internettet delvist har udvisket den geografiske afstand og dermed ændret strukturen af de

distrikter, hvis virksomheder i stigende grad arbejder med **aktører uden for distrikterne, ofte i forskellige lande**.

3. Fra distrikter til europæiske videnbaserede metadistrikter

3.1 De traditionelle industridistrikter bliver i stigende grad ledsaget af og i visse tilfælde erstattet af **metadistrikter**. I modsætning til de klassiske distrikter kan disse beskrives som **integrerede industrielle platforme, inden for hvilke aktørerne i den teknologiske sektor ekspanderer for at tilslutte sig nye centre for bearbejdning af viden og anvendt forskning, og ser ud over lokalområdets grænser for at udvikle produktions- og distributionssystemer, der er baseret på fælles værdier og strategier**.

3.2 **Metadistriktet** gør det muligt at gennemføre de forskellige faser på steder med stor indbyrdes geografisk afstand, som er valgt ud fra økonomiske faktorer og lokale muligheder. Samtidig er det muligt at opretholde produktivetsniveauet, og specielt for fremstillingsvirksomhederne, garantere kvaliteten ved hjælp af et **learning-by-interaction**-forløb, som gør det muligt at gå fra en reaktiv til en proaktiv indfaldsvinkel.

3.3 Efterhånden som udviklingen går i retning af metadistrikter, skal distriktet i stigende omfang fungere som et videnlaboratorium. De politikker, der er nødvendige for at hjælpe **distriktet til at finde sin nye plads i global sammenhæng**, bør føres af offentlige institutioner, især de lokale og regionale myndigheder, men først og fremmest af virksomhederne, og bør omfatte de menneskelige ressourcer og innovationsgraden. Det må sikres, at de relevante offentlige regionale myndigheders ansvarlige ledere drages aktivt ind i denne proces.

3.4 Metadistrikterne styrker netværksforbindelserne mellem de små, mellemstore og store virksomheder, som samarbejder, og styrker deres samarbejde og arbejdsrelationer med de mest avancerede videnskabelige og teknologiske forskningscentre. Drivkræfterne er i den forbindelse:

- de ledende aktører, dvs. dem, der kan styre sektorens udvikling,
- de investeringer, der foretages for at opnå høje teknologiske standarder,
- samarbejdet indbyrdes mellem virksomheder og mellem virksomhederne og forskningsinstitutionerne,
- motivering og uddannelse af arbejdskraften på alle planer.

3.5 Generelt kan følgende fire elementer anvendes til at identificere et metadistrikt:

- **det multisektorielle aspekt**: en kædebaseret tilgang, som dækker et helt service-, forsknings- og udviklingsområde,

- **det territoriale aspekt:** ideen om et geografisk tilhørsforhold er erstattet af en idé om netværksforbindelser og maksimal nyttiggørelse af partnernes forskellige kulturelle identiteter,
- **det betydningsmæssige aspekt:** de sektorer, der er repræsenteret i metadistrikterne, har stor betydning for økonomien, og omfatter et stort antal videncentre.
- **det ledelsesmæssige aspekt:** tilstedeværelsen af ledende virksomheder, som kan stå i spidsen af metadistriktet i et miljø, der er stærkt præget af tilstedeværelsen af et stort antal smv'er.

3.6 Processen med at forstå dette fænomen med det formål at planlægge **støtte til metadistrikterne** er uden tvivl blevet vanskeligere og mere omfattende fordi, som allerede nævnt i forbindelse med identificeringen af metadistrikterne, målet er på forsøgsbasis at udvælge fremragende produktionsområder med eksisterende eller potentielle forbindelser til forsknings-, produktions- og innovationssektoren. Det er imidlertid vanskeligt at forstå disse fænomener, eftersom de hidtil kun i begrænset omfang har været genstand for empiriske undersøgelser og kun er ringe dokumenteret med statistikker.

3.7 Planlægningsprocessen skal omfatte alle de elementer, der er nødvendige for løbende at kunne forbedre analysen af **metadistrikternes karakteristika:**

- identificering og kvantificering af de **traditionelle aktører:** virksomheder, der arbejder inden for specialiserede produktionssektorer og fremstiller råstoffer og halvfabrikata, maskiner eller tjenesteydelser til produktionsleddet; sektor-komponenter; indkredsning af fremtrædende specialiseringer inden for hver sektor; metoder til teknologioverførsel mellem virksomhederne,
- identificering og kvantificering af **nye aktører i systemet:** universiteter; videnskabelige forskningscentre; teknologiske tjenesteydelser til virksomhederne; kommunikation og markedsføring; identificering af ledende aktører; forbindelser og samspil med produktionskæden; metoder til overførsel af og samarbejde om teknologi mellem virksomhederne,
- **benchmarkanalyser på nationalt og internationalt plan** med det sigte: at indkredse lignende produktionssystemer, at vurdere makrodynamikken i de forskellige sammenhænge, at vurdere de offentlige myndigheders udviklingsstrategier i de forskellige sammenhænge samt at vurdere forbindelserne mellem den offentlige og den private sektor og forbindelserne mellem universiteter, forskningscentre og virksomheder,
- vurdering af **metadistriktsektornes konkurrenceevne og systemets potentiale;** gennemførelse af SWOT-analyser af metadistrikterne med særligt fokus på svagheder og risici,

- fastlæggelse af **retningslinjer for støtte:** politikker og aktiviteter vedrørende forskning, investering, internationalisering og konkurrenceevne på udenlandske markeder,
- vurdering af uddannelsesniveaet og engagementet hos de forskellige niveauer af arbejdstagere, der er ansat i distrikterne.

3.8 Skiftet til et videnbaseret system medfører omfattende **forvaltningsmæssige problemer:**

- distriktets udvikling i retning af en slags åbent netværk, eller et lokalt netværk integreret i globale netværk af videnproduktion, -formidling og -anvendelse, kræver, at distriktvirksomhederne skifter fra det gamle system med **produktionsbaseret arbejdsfordeling**, som de hidtil har forstået at udnytte med held, til et nyt **videnbaseret system, som omfatter alle aktører, de lokale og regionale myndigheders ansvarlige ledere samt alle niveauer.** Medens førstnævnte primært bygger på evnen til at forvalte de praktiske fremstillingsprocesser, er sidstnævntes vigtigste ressource evnen til at **forvalte internationale informationsstrømme**, at kommunikere ved hjælp af videnskabeligt-teknologisk sprog og at **forvalte komplekse organisationsmodeller**, alt sammen på baggrund af distriktets indbyggede behov for at reinvestere i **faglig uddannelse og struktureret viden**,
- de centrale interaktive processer er udtryk for **samarbejds- og tillidsrelationerne mellem distriktets iværksættere og mellem iværksætterne og de ansatte**, samt den pluralistiske organisation af produktionsprocessen og virksomhedernes samarbejdsforhold tillige med erhvervslivets samarbejdsrelationer til de lokale og regionale myndigheder. Det afgørende element er værdien af idéen om **social kapital inden for distriktssystemet** ⁽¹³⁾ samt, hvordan politikkerne takler den tiltagende spredning af denne sociale kapital og nedbrydningen af det livskraftige og dynamiske lokale samspil,
- distriktet rummer en bred vifte af ambitioner og frustrationer, konkurrence, rivalisering og samarbejde, som er kendetegnende for hele **samfundet**. Distriktet er udformet, således at det straffer uhensigtsmæssig adfærd, men derimod belønner adfærd, der fremmer distriktets udvikling ved hjælp af et **anerkendelsessystem**.

3.9 **De nye servicestrukturer, der fungerer som kognitivt mellemlid mellem lokalplanet og de globale netværk**, synes endelig at vinde frem. Der opstår nye agenturer, som er tilpasset de lokale virksomheders behov og de oprindelige konkurrence- og samarbejdsmechanismer, og som er udformet til at fremme udviklingen af produktionssystemet.

⁽¹³⁾ Undersøgelser blandt arbejdstagerne i distrikterne viser et højt niveau af engagement og motivation hos arbejdstagerne, selv på de laveste trin (Lombardiet, forord til Loven om Metadistrikter fra 2004).

4. Distrikter i USA og på internationalt plan

4.1 I Nordamerika var der ifølge visse opgørelser allerede i midten af 1990'erne cirka 380 distrikter/klynger inden for en bred vifte af produktions- og servicesektorer, som beskæftigede 67 % af den erhvervsaktive befolkning og stod for 61 % af USA's produktion⁽¹⁴⁾. Mange af disse sektorer er opstået pga. regionale produktionskriser, som f.eks. de californiske San Diego Clusters, der blev dannet på baggrund af omlægningen af forsvarsindustrien. Disse distrikter har nydt godt af den prominente rolle, der blev spillet af de statslige og decentrale regeringer, som iværksatte en proces, der efterfølgende blev overtaget af den private sektor. I Arizona lancerede en regeringskommission eksempelvis en aktion i de lokale universiteter med henblik på at indkredse distrikter i området ved at samle de vigtigste aktører i den private sektor og dermed fremme etableringen af distrikter for at kunne vurdere og takle de enkelte distrikters hindringer og muligheder. Tilsvarende initiativer er iværksat i andre amerikanske stater, f.eks. i staten New York, Minnesota, Oklahoma og Oregon.

4.2 I Canada har den føderale regering sat udviklingen af internationalt anerkendte videnbaserede industridistrikter i centrum for sin innovationsstrategi. Dette er sket på baggrund af de vigtigste føderale agenturers (*Granting Agencies*) indkredning af forskningsinvesteringerne i 27 af landets regioner og byer. Den canadiske innovationsstrategi har sat målet om inden 2010 at udvikle mindst ti internationalt anerkendte teknologiklynger højt på dagsordenen for den føderale innovationspolitik. Det er ofte kendetegnende for de canadiske industridistrikter, at de er bygget op omkring store forskningsinstitutter, ofte universiteter⁽¹⁵⁾.

4.3 I Asien og Latinamerika har erfaringerne været meget forskelligartede. Der findes distrikter i Indien og også i Kina. I Pakistan har presset fra de nye konkurrencestimulanser, der hidrører fra liberaliseringen af handlen og globaliseringen, forstærket tendensen til at samarbejde med industrisammenslutninger og med de tjenesteydere, disse leverer, for at leve op til internationalt anerkendte kvalitetssikringsstandarder. I Brasilien og Mexico har distrikterne været udsat for international konkurrence på priserne, fordi Kina har fået godt fodfæste på det nordamerikanske marked, og denne konkurrencesituation har på den ene side ført til større vertikal integration og på den anden side til differentiering af distrikterne.

4.4 I New Zealand har de lokale myndigheder taget forskellige initiativer til at fremme industridistrikter. I Australien er der blevet udviklet et antal bottom-up-initiativer, som f.eks. de initiativer, der blev til på foranledning af de lokale myndigheder i Adelaide, Cairns og Hunter Valley, som identificerede grupper

⁽¹⁴⁾ Se OECD »Fremme af iværksættervirksomhed som vækstkatalysator i en globaliseret økonomi« 2004 – OECD's anden konference mellem ministrene med ansvar for små og mellemstore virksomheder, Istanbul 3.-5. juni 2004.

⁽¹⁵⁾ Se Canadas innovationsfond – J. Adam »Finansiering af forskning: nøglen til klynger«, 2003.

af virksomheder, udviklede en dynamik mellem disse på baggrund af deres behov og i visse tilfælde skaffede statsstøtte til undersøgelser, konsulent- og sekretærbistand.

5. Den nuværende situation og de eksisterende redskaber i Den Europæiske Union

5.1 I mange dele af Europa, hvor industripolitikken hidtil generelt set har været rettet mod sektorpolitikker og -initiativer, er man nu også begyndt at seke til lokalområdet med henblik på at fremme de betingelser, som har bidraget til »**Made in ...**«-mærkningens succes på verdensplan. Tit har de lokale produktionssystemer imidlertid svært ved at finde passende løsninger på det organisatoriske og ledelsesmæssige plan. Dette har banet vejen for nye former for bistand, som ikke længere tager sigte på den enkelte virksomhed, men snarere på lokalområdet som helhed.

5.2 De lokale myndigheder har sammen med universiteter, forskningsinstitutter, erhvervsammenslutninger og kreditinstitutter givet tilsagn om at støtte foranstaltninger, der sigter mod at udbrede innovation, fremme kvalitet, forbedre markedsføringen af lokale produkter og endelig at skabe systemprojekter ved hjælp af initiativer, der beror på et samspil mellem virksomhederne.

5.3 Industridistrikterne er nu juridisk anerkendte i flere europæiske lande (i Italien f.eks. i medfør af lov 317/1991), og der er enighed om, at de er en ægte nationaløkonomisk succes i flere lande, herunder først og fremmest i Italien. Alligevel er det ikke let at indkredse dem præcist, og de officielle kilder er hverken enige om antallet af distrikter eller deres specialiseringsområder.

5.4 Der har været taget initiativer til at fremme distrikterne fra regionalt hold i Italien (specielt i Piemonte, Lombardiet, Veneto, Emilia Romagna og Toscana), i Spanien (specielt i Katalonien og Valencia) samt i Tyskland (f.eks. initiativerne BioRegio, Exist og InnoRegio). I Frankrig har DATAR⁽¹⁶⁾, et interministerielt departement under premierministeren, udviklet specifikke politikker til støtte af udviklingen af lokale produktionssystemer (LPS), som er medlemmer af den franske forening af industridistrikter. I Skotland, Wales og Nordirland findes der utallige industridistrikter.

5.5 De nordiske lande har ligeledes udviklet deres egne indfaldsvinkler til distriktspolitik. Det gælder Danmark, hvor distriktsmetoden har haft stor indflydelse på landets økonomi, og Finland, hvor promoveringen af distrikterne ikke alene har haft indflydelse på økonomipolitikken, men også på forsknings-, teknologi- og undervisningspolitikken.

⁽¹⁶⁾ DATAR: Délégation à l'aménagement du territoire et à l'action régionale (delegation for fysisk forvaltning og regionalforvaltning).

5.6 I de nye medlemsstater er der siden 2000-2001 blevet søsat adskillige distriktsudviklingsprogrammer. I Tjekkiet har man lanceret programmet »Samarbejde«. Ungarn har lanceret NFT-GVOP-programmet, som dækker udvikling af industri-parker⁽¹⁷⁾ på baggrund af en ngo⁽¹⁸⁾ ved navn »sammenslutningen af industri-parker«. Ungarn har i dag 165 industri-parker, som tæller mere end 18 % af de ansatte i industrien og tegner sig for 28 % af industriens eksport. I perioden fra 1997 til 2003 blev der investeret 46 182 000 EUR⁽¹⁹⁾ i de ungarske industri-parker. PCK-programmet⁽²⁰⁾ har oprindelse i det vestlige Transdonau og smv-klynge/-netværksprogrammet i Polen. I Slovenien blev der i 2000 iværksat et treårigt program til udvikling af distrikter omfattende mere end 500 virksomheder og 50 institutioner. Mere end 130 pilotprojekter og -forsøg er i gang i de baltiske lande. I Malta har de lokale myndigheder iværksat en strategi for at støtte nøgledistrikter inden for områder som sundhed, oceanografi, informationsteknologi, luftfart og tjenesteydelser. Der er også vigtige eksempler i ansøgerlandene, som f.eks. Timisoara-distriktet i Rumænien. I Bulgarien blev der i 2001 som led i Phare-programmet om »Capacity building for accelerated growth of the SME sector i Bulgaria« indkredset fem potentielle distrikter. Med henblik på yderligere udvikling af disse distrikter besluttede økonomiministeriet at oprette et nationalt agentur med den særlige opgave at varetage deres udvikling.

5.7 I Nederlandene er distriktsfilosofien indarbejdet direkte i regeringens politik og programmer, medens der i Østrig er iværksat specifikke politikker for at styrke forbindelserne mellem forskningsinstitutionerne og den private sektor, mindske de juridiske og administrative hindringer for innovationen, fremme specifikke distrikter og skabe kompetencecentre.

5.8 En distriktsfremmende politik kræver imidlertid en overordnet systematisk indfaldsvinkel, som tager højde for forbindelserne indbyrdes mellem virksomhederne, mellem industri-sektorerne og endelig mellem virksomhederne, institutionerne og de lokale myndigheder. Ifølge denne indfaldsvinkel **bør den private sektor være drivkraften bag initiativerne, medens den offentlige sektor bør virke som støtte og katalysator.**

5.9 Systemet med distrikter giver anledning til forskellige former for **horisontal integration mellem virksomhederne**, som spænder fra forbindelser mellem hovedvirksomheder og underleverandører, forbindelser på tværs af sektoren og til eksempler på *outsourcing*. Denne integration baner vejen for at opretholde **en høj grad af fleksibilitet** og samtidig gennemføre stordriftsfordele, som er karakteristiske for store virksomheder, takket være produktionsintegration. Ved at opsplutte de forskellige arbejdsstrin er distriktet i stand til selv at varetage alle led i produktionskæden inden for den pågældende sektor. Dermed er der mulighed for en fleksibel forvaltning af

⁽¹⁷⁾ Parkerne skal være på mindst 25 000 m² og have et administrations-selskab, der tager sig af infrastrukturen og virksomhederne. Den offentlige og den private sektor bidrager begge til parkprojektet. Det gælder desværre ikke bankerne og finansinstitutionerne.

⁽¹⁸⁾ ngo, dvs. ikke-statslig organisation (Non Governmental Organisation).

⁽¹⁹⁾ Kilde: Janos Toth, medlem af EØSU.

⁽²⁰⁾ PGK: Pannon Gazdasagi Kezdemenyezés.

produktionsomkostningerne og en lettere tilpasning til markedskravene.

5.10 Den succes, som distrikternes produkter opnår på de internationale markeder, er bl.a. et resultat af distrikternes **store innovationsevne og vedvarende tiltag inden for produktforbedring**, som befordres af den indbyrdes konkurrence mellem virksomhederne i distriktet og af **samspelet med de lokale universiteter og/eller akademiske institutioner**. Denne synergieffekt har gjort selv sektorer, der generelt regnes for at være teknologisk set ringe udviklede, som f.eks. tekstil- og beklædningssektoren, konkurrencedygtige på internationalt plan.

5.11 De faktorer, der hidtil har været brugt som indikator af, at der var tale om et distrikt, har været erhvervstæthed, sektorens specialiseringsgrad og procentdelen af ansatte i fremstillingssektoren. Der har således altid været tale om kvantitative værdier i overensstemmelse med målsætningen om objektiv beslutningstagning. Det er imidlertid nødvendigt at tage hensyn til faktorer så som økonomisk profil, produktudvikling og virksomhedernes overordnede strategi, samt det allervigtigste: netværkselementet. Sidstnævnte faktor er afgørende dels for at fastslå baggrunden for distriktets struktur dels for at indkredse metadistriktets fremtidige stærke sider med henblik på et tæt samspil mellem virksomheder og forskning.

5.12 På **EU-plan** kan forskellige initiativer bidrage til udviklingen af de europæiske teknologidistrikter. Der er imidlertid **endnu ikke udformet en egentlig overordnet politik** til fremme af udviklingen af de innovative distriktsnetværk i overensstemmelse med den genlancering af Lissabon-strategien, som Det Europæiske Råd forlangte på mødet den 4.-5. november 2004, og med forpligtelsen til hurtigst muligt at integrere smv'erne fra de gamle og nye medlemsstater i det nye udvidede indre marked.

5.13 EU-15 har udviklet en **række EU-instrumenter**, som vil kunne anvendes til at fremme udbygningen og oprettelsen af videnbaserede distriktsnetværk. Disse instrumenter er især at finde inden for områderne regionalpolitik, forsknings- og udviklingspolitik, erhvervs- og innovationspolitik, informations-samfundspolitik og endelig uddannelsespolitik.

5.13.1 **Regionalpolitik.** Takket være en særligt bred finansieringsramme kan strukturfondenes forsknings- og udviklingspolitik i særlig grad fremme regionaludviklingen ved hjælp af de innovative tiltag, der har hjemmel i EFRU's art. 10, RIS-programmet (*regional innovation strategy*) og EU-initiativer som f.eks. Interreg III-C. Den Europæiske Investeringsfond og Den Europæiske Investeringsbank bidrager for deres vedkommende med »vækstinitiativet«, som smv'erne kan anvende til etablering af innovative netværk.

5.13.2 Europæisk FTU-politik. Det sjette rammeprogram for forskning og udvikling 2002-2006 er en vigtig kilde til potentiel støtte til videnbaserede distrikter, specielt for så vidt angår:

- nye instrumenter, integrerede projekter og ekspertise-netværk, som iværksættes med henblik på at møde målsætningerne i den horisontale tematiske prioritet vedrørende smv'erne,
- målsætningen om »Forskning og innovation«,
- Marie Curie-legater til virksomheder i henhold til det andet særprogram,
- ERA-NET-koordineringssystemet,
- videnskabs- og forvaltningsaktionen i forbindelse med teknologisk foresigt.

5.13.3 Handlingsplanen »Mere forskning i Europa: mod 3 % af BNP« indeholder desuden en række nye aktioner på nationalt og europæisk plan. Det vil endvidere være muligt at udvikle initiativer til støtte af de europæiske videnbaserede netværk i forbindelse med de tjenester, der kræves for at gennemføre Galileo-programmet for satellitbaseret radionavigation og positionsbestemmelse.

Men som det er blevet påpeget i den senere tids rapporter, herunder specielt i rapporten om mindre virksomheders deltagelse i programmet, er disse virksomheder stødt på store vanskeligheder, især i de nye medlemsstater ⁽²¹⁾.

5.13.4 Erhvervs politik. På det erhvervs- og innovationspolitiske område skal særligt fremhæves:

- programmet innovation og smv,
- RITTS-programmet (Regional Innovation and Technology Transfer Strategies),
- TRIP-projekterne (Trans-regional innovation projects),
- pilotprojektet PAXIS til oprettelse og udvikling af netværk af innovative virksomheder og andre igangværende pilotprojekter til støtte af udvikling af sektorbaserede netværk af industridistrikter,
- netværket af europæiske informationscentre (EIC).

5.13.5 Generaldirektoratet for Erhvervs politik forvalter nogle meget interessante initiativer, heriblandt nogle vedrørende udvikling af distriktnetværk og IDABC-programmets indsats til fremme af virksomheder og netværk af virksomheder. Blandt de aktioner med sigte på bæredygtig udvikling,

⁽²¹⁾ Se Cordis, pressemeddelelse, »EU ønsker at øge smv'ernes deltagelse i det sjette rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling« (14.1.2005). Se endvidere Kommissionens femårige vurdering af ist-forskning og udvikling (information society technology) (17.1.2005).

som forvaltes af GD Miljø, skal særligt fremhæves initiativerne vedrørende samarbejde mellem industridistrikter omkring EMS-EMAS-certificering (Økoforvaltnings- og -auditsystem), som finansieres på regionalt plan.

5.13.6 Informationssamfundspolitik. Der kan iværksættes mange projekter til fremme af distriktsnetværk inden for programmet *e-Europe 2005*, herunder især i forbindelse med initiativerne *e-Government*, *e-Business*, *e-Commerce*, *e-Procurement*, *bredbåndnet*, *e-Inclusion* og *Go digital*.

5.13.7 Uddannelses- og undervisningspolitik. Flere foranstaltninger under Socrates- og Leonardo-programmerne kan anvendes til at fremme uddannelsesaktioner vedrørende distriktsbaserede vidennet, og der kan ligeledes iværksættes initiativer inden for *e-Learning*-programmet og *e-Europe 2005*-programmet.

6. På vej mod en ny strategisk tilgang i EU's politikker for videndistrikter

6.1 På Det Europæiske Råds forårsmøde 2004 blev det understreget, at »foranstaltninger på europæisk plan kun er en del af løsningen med hensyn til at bringe Lissabon-strategien på rette spor; der skal stadigvæk udarbejdes en række reformer og foretages mange investeringer, hvilket falder ind under medlemsstaternes ansvarsområde« ⁽²²⁾. Dette synspunkt blev også fremhævet af Det Europæiske Råd på mødet den 4.-5. november 2004, hvor Wim Koks rapport blev fremlagt ⁽²³⁾.

6.2 De største udfordringer vedrører tre strategiske områder, som er nøglen til vækst:

6.2.1 udvikling af grænseoverskridende intelligente net. Dette skal bl.a. opnås ved at anvende et fællesskabsinitiativ for vækst og prioritere investeringer inden for forskning, innovation og livslang uddannelse. Et andet vigtigt punkt er indkredsning og udvikling af nye uddannelsesprofiler, som skal ske med større anvendelse af de instrumenter til netværkssamarbejde, som det sjette rammeprogram indeholder;

6.2.2 styrkelse af virksomhedernes konkurrenceevne på det globale marked og af miljøbæredygtighed. Dette skal bl.a. gennemføres gennem udvikling af bredbåndskommunikation og højhastighedsforbindelser, der er nødvendige for forskning og innovation (GEANT), nye anvendelser af Galileo-programmet samt udvikling af initiativer inden for rammerne af *e-Europe 2005*-programmet;

⁽²²⁾ Beretning fra Kommissionen til Det Europæiske Råds forårsmøde om »Gennemførelse af Lissabon-strategien - Reforme for den udviklede Europæiske Union« (KOM(2004) 29 endelig).

⁽²³⁾ Jf. fodnote 2.

6.2.3 styrkelse af den såkaldte naboskabspolitik i det udvidede EU⁽²⁴⁾. Den bør sigte mod at skabe et mere struktureret og konsekvent samspil med det nye EU's naboer med henblik på at skabe et område med velstand og sikkerhed og udvikle mekanismer for samarbejde vedrørende følsomme temaer som forvaltning af fælles ydre grænser, kontrol af migrationsstrømme og bekæmpelse af organiseret kriminalitet.

6.3 I alle EU's medlemsstater og især i de nye medlemsstater er der en stadig stigende bevidsthed om betydningen af distriktsnetværk og erhvervsklynger, som noget der kan styrke konkurrenceevnen og produktiviteten, forbedre beskæftigelsespolitikken, højne kvaliteten af arbejdet og støtte udviklingen af små og mellemstore virksomheder.

6.4 EØSU mener, at der også på EU-plan bør udvikles en integreret politik til fremme af en **europæisk platform** til støtte af etablering af nye europæiske netværk af videnbaserede metadistrikter.

6.5 EØSU er overbevist om, at nye metadistrikter i et globalt markedsperspektiv udgør et reelt instrument til fremgang, da de på den ene side kan sikre smv bedre adgang til faglige kvalifikationer af høj kvalitet, moderne fælles tjenesteydelser samt nye videninfrastrukturer og på den anden side forbedre virksomhedsdriften og bevidstgøre og modne arbejdsstyrken.

6.6 Efter EØSU's mening kan etablering af **en europæisk platform for distrikter** sikre den ramme for sammenhæng, gennemsigtighed og tilgængelighed, som er nødvendig for både små og mellemstore virksomheder, gamle og nye medlemsstater, kandidatlande og EU's nabolande.

6.7 Denne **europæiske platform for distrikter** bør koordinere de mange politikker, som de forskellige generaldirektorer forvalter, nuværende tilgængelige instrumenter og fællesskabsforanstaltninger.

6.8 Efter EØSU's mening bør denne platform tildeles en finansieringsramme af en sådan størrelse, at den kan udgøre den nødvendige kritiske masse med henblik på at støtte EU's tiltag. Tiltag, som koordineres via platformen og gennemføres under Lissabon-strategien, vil klart kunne bidrage til udvikling af smv, der er særlig rig på lagdelt tavs viden. Det bør være muligt at kodificere og transformere denne viden til en fælles arv med EU-tiltag udover at overføre den til europæiske netværk.

⁽²⁴⁾ Barcelona-processen for Middelhavsområdet (fra 1995); associerings- og stabiliseringsprocessen på Balkanhalvøen; samarbejds- og partnerskabsaftaler med Fællesskabet af Uafhængige Stater (det tidligere USSR).

6.9 Den europæiske platform for distrikter bør sikre en programramme for:

- nye initiativer for europæiske net af metadistrikter for specifikke industrisektorer, hvor dette er nødvendigt, f.eks. etablering af teknologiske platforme som inden for biokemi, luft- og rumfartsindustrien og på tekstil-, teknologi-, informations- og kommunikationsområdet.
- nye initiativer til udvikling af en fælles og i enighed besluttet strategisk vision for at udforske EU's fremtidige valgmuligheder på områder, hvor der eksperimenteres med nye produkter og processer og derved foregriber mulige udviklinger,
- tiltag til *strategisk kapacitetsopbygning* for distriktsnetværk i nye og gamle medlemsstater, i kandidatlande og i nabolande,
- undersøgelser af forholdet mellem metadistriktets størrelse og beskæftigelsespolitikken,
- tiltag til styrkelse af arbejdstagernes kulturelle indsigt i distriktsstrukturen,
- udveksling af bedste netværkspraksis på grundlag af harmoniserede vurderinger og procedurer. Målet er at skabe en stabil baggrund for det europæiske forsknings- og innovationsområde i det udvidede EU, hvor der foreligger klare og sammenlignelige målinger af effekt og feedback, så der kan samles en stor mængde kodificeret og overførbart viden,
- fælles uddannelsesiltag for distriktsforvaltere, virksomhedsledere, ansvarlige for finansierings- og kreditsystemer, hvilket skal gennemføres i forståelse med politiske beslutningstagere og ansvarlige i den offentlige sektor samt med de lokale og regionale myndigheders ledende personale, som er involveret i uddannelsesområdet,
- etablering af Jean Monnet-lærestole⁽²⁵⁾ vedrørende nye netværk af videndistrikter og europæiske priser til de mest vellykkede og overførbare eksempler på europæiske netværk,
- oprettelse af et stipendiesystem for teknologisk uddannede, som skal sikre det finansielle grundlag for, at der i netværket findes forskere og eksperter i revision og marketing på teknologiområdet,
- udvikling af en gennemslagskraftig kommunikations- og informationsfunktion på grundlag af en interaktiv portal om videndistrikter,

⁽²⁵⁾ Mellem begyndelsen af 1990 og oktober 2003 godkendte GD for Uddannelse og Kultur ca. 2 500 undervisningsprojekter om europæiske temaer. Heriblandt var 82 europæiske centre, 601 lærestole og 1 560 faste kursusforløb og europæiske moduler. Forslagsindkaldelser med henblik på at opnå støtte offentliggøres hvert år på internet-siden: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/ajm/index_fr.html

- fremme af adgang til ekspertise og projekter med hjælp fra institutter under det Fælles Forskningscenter, især Institutet for teknologiske fremtidsstudier i Sevilla,
- indføjelser af en specifik budgetpost for udvikling af netværk af videndistrikter under det 7. FTU&D-rammeprogram,
- indføjelser af et aktivitetsprogram til støtte for udvikling af distrikter inden for rammerne af samhørighedspolitikken for 2007-2013.

7. Afsluttende anbefalinger

7.1 I de lande, der er længst fremme i udviklingen, er afindustrialiseringen i gang. I EU er den tertiære sektors merværdi steget til 70 % af det samlede BNP (22 % for industrien, 5 % for bygge- og anlæg og 3 % for landbruget) ⁽²⁶⁾. Der bør dog ikke tilskyndes til en fortsættelse af denne udvikling, da en stor del af værditilvæksten kanaliseres videre til eller stammer fra virksomheder ⁽²⁷⁾: handel og transport: 21,6 %, finansielle tjenesteydelser og virksomhedstjenesteydelser: 27,2 %, offentlig forvaltning: 21,6 % ⁽²⁸⁾.

7.1.1 En politik, som er i stand til at støtte og udbrede en kultur, der fremmer erfaringer med distrikter, kan afgjort gøre meget for, at distrikter i hele det udvidede EU kan konkurrere med lande, hvor lønomkostningerne i dag er lavere, men hvor der ikke foregår en dialog mellem arbejdsmarkedets parter og hvor hygiejne- og sikkerhedsstandarder på arbejdsstederne sidder overhørig.

7.1.2 Det handler efter EØSU's mening om i større grad at udnytte virksomhedernes konkurrencefordel, som udspringer af et korrekt og velgennemført socialt ansvar ⁽²⁹⁾, da den får erhvervslivet som helhed til at producere ud fra en bevidst og seriøs holdning, overholde leveringstider, fastsætte »en rimelig pris« og stå inde for faglige kvalifikationer, overholdelse af tidsfrister og seriøsitet i eftersalgsservicen ⁽³⁰⁾.

⁽²⁶⁾ Kilde: Eurostat, Structure of gross value added, 2002.

⁽²⁷⁾ Ifølge Bureau of Economic Analysis skaber hver \$1 af den endelige efterspørgsel, der anvendes på en fremstillet vare, \$0,55 af BNP i fremstillingssektoren og \$0,45 af BNP i ikke-fremstillingssektorer. *Manufacturing in America: A Comprehensive Strategy to Address the Challenges to U.S. Manufacturers; Department of Commerce, January 2004* (http://www.commerce.gov/DOC_MFG_Report_Complete.pdf) november 2004-MANUFUTURE. Europa-Kommissionen.

⁽²⁸⁾ Kilde: Eurostat, ibidem.

⁽²⁹⁾ Jf. grønbog om virksomhedernes sociale ansvar (KOM(2001) 366 endelig af 18.7.2001).

⁽³⁰⁾ Princippet om »rette pris« blev fremhævet af stats- og regeringscheferne på Det Europæiske Råds møde i Cardiff i 1998. »Miljøomkostningen skal indarbejdes i produktets pris og må ikke pålægges kommende generationer!«. En af de hurtigste måder til at integrere miljøhensynet er at fastlægge priser, som afspejler produkters og tjenesteydelsers miljøomkostninger og anvende markedsbaserede instrumenter til at opnå disse miljømæssige mål på en positiv måde.

7.2 EØSU håber, at der kan tilvejebringes midler til intensiv opbygning af nye distriktsnetværk i specielt de nye medlemsstater med henblik på at stimulere oplyst, markedsdrevet efterspørgsel.

7.3 Der bør bevilges degressive midler over et tidsrum på tre eller fire år til dækning af gennemførligheds- og opstartsundersøgelser, udgifter til netværksformidlere og bæredygtig udvikling og laboratorieudgifter til certificering.

7.4 De teknologiske rammer og samfundsmæssige relationer er under hastig forandring og kræver hurtig udvikling af nye fagprofiler samt instrumenter til livslang læring ⁽³¹⁾ for:

- netværksformidlere,
- marketingeksperter inden for teknologi,
- igangsættere inden for innovation og teknologioverførsel,
- forvaltere af metadistrikter.

7.5 På grundlag af egne erfaringer håber EØSU, at der i videndistrikterne kan arrangeres kurser baseret på teknologisk innovation, hvor offentlige og private aktører, erhvervslivet, arbejdsmarkedet, universiteter og banker deltager. Hertil kunne føjes stipendier til praktikophold til udveksling mellem ansatte i den offentlige og private sektor og mellem erhvervslivet og den akademiske verden.

7.6 Generaldirektoratet for Innovation, som gør meget for at støtte de europæiske erfaringer i en global kontekst, bør øge sin støtte til iværksættelses-, overvågnings- og evalueringsinstrumenter vedrørende aktiviteter som teknologisk fremsynethed og benchmarking mellem distrikterne og på tværnationalt niveau med henblik på løbende opdatering af det kulturelle og videnskabelige grundlag om igangværende ændringer og instrumenter til at håndtere dem.

7.7 Til støtte for finansieringen, som altid er et kritisk punkt i medlemsstaterne og især i de nye medlemsstater, kunne man oprette et kontaktcenter ved EIF ⁽³²⁾, som ved hjælp af de sikkerhedsstillelsesfaciliteter, den har til rådighed, skal stille sikkerhed for lån udstedt af banker, finansielle institutioner, konsortier og kooperativer, som arbejder sammen med de metadistrikternes virksomheder.

⁽³¹⁾ Jf. fodnote 11.

⁽³²⁾ EIF, Den Europæiske Investeringsfond, oprettet i 1994, med to mål: støtte netværk og lette låneadgangen for SMV. EIF's aktionærer er Den Europæiske Investeringsbank, Europa-Kommissionen og en række europæiske banker. Især i de senere år har EIF's aktiviteter været centreret om støtte til små og mellemstore virksomheder.

7.8 Det nye videnbaserede distrikt er efter EØSU's mening også et ideelt sted for eksperimenter med avancerede former for virksomhedernes sociale ansvar. Dette kan ske gennem *e-forvaltningstjenester* og *eHandel* og nye forbindelser af *e-business2-business*, som er afgørende for transnational udvikling af distriktsnetværk, med støtte fra fælles interoperationelle IDAbc-net⁽³³⁾ i tæt relation med *e-Europe 2005*-programmet⁽³⁴⁾.

7.9 EØSU finder det ligeledes vigtigt, at Kommissionen udvikler en nomenklatur, som alle de distrikter, der deltager i EU-programmer, kan anvende, og en interaktiv europæisk database med alle distrikter, inddelt efter sektorer og aktivitetsområde.

7.10 Det er også vigtigt at oprette et fællesskabsorgan i Generaldirektoratet for Erhvervs politik til koordinering og samarbejde mellem de videnbaserede distrikter og forskellige berørte institutioner. Dette organ kunne blandt andet have til opgave at udarbejde og ajourføre vejledninger for god praksis, som skal formidles på regionalt plan.

7.11 Den kultur, som er grundlaget for virksomhedernes sociale ansvar og som anser virksomheden for at være en ressource for samfundet, går imod bureaukratiets utidige indblanding, som øger omkostningerne og fjerner interessen for at sætte noget i værk. Derfor opfattes lanceringen af »Slid«-initiativet som et godt instrument til at udbrede de indhøstede erfaringer med Slim-programmet til de videnbaserede distrikter⁽³⁵⁾.

⁽³³⁾ EØSU's udtalelse 1610/2003 af 10.12.2003 (ordfører Antonello Pezzini – EUT C 80 af 30.3.2004). Net på tværs af grænserne, der gør brug af informationsteknologi, er blevet et centralt instrument til at bringe de offentlige myndigheder i kontakt med hinanden og støtte deres samarbejdsbestrebelse med henblik på at skabe et moderne, udvidet og mere sikkert Europa. Derudover viser undersøgelser, som Kommissionen har gennemført, samstemmende, at investeringer på dette område genererer nye positive økonomiske udviklingstendenser (med høje afkast). Et fællesskabsinitiativ på området, programmet om dataudveksling mellem administrationer (IDA), som - lanceret af Kommissionen i 1993-1995 med IDA I (1995-1999) – blev efterfulgt i perioden 1999-2004 af IDA II, hvortil der var afsat 127 millioner euro. Af disse blev cirka 60 % anvendt til sektorielle projekter af fælles interesse og resten til horisontale foranstaltninger, hvis formål er at sikre, at de trans-europæiske net bliver interoperable og fuldt tilgængelige.

⁽³⁴⁾ eEurope 2005: Et informationssamfund for alle. Handlingsprogram, Det Europæiske Råds møde i Sevilla den 21.-22. juni 2002. Resumé: Målet med handlingsplanen er at skabe et gunstigt klima for private investeringer og skabelse af nye arbejdspladser, øge produktiviteten, modernisere den offentlige sektor og sikre alle borgere muligheden for at tage del i det globale informationssamfund. eEurope 2005 tilstræber derfor at fremme sikre tjenester og applikationer på grundlag af en alment tilgængelig bredbåndsinfrastruktur.

⁽³⁵⁾ SLIM-programmet blev oprettet i begyndelsen af 1990'erne på initiativ af DG XXIII med det formål at forenkle de bureaukratiske byrder, som dengang mere end nu havde indflydelse på små og mellemstore virksomheders aktiviteter. På baggrund af erfaringerne med SLIM opstod og udviklede BEST-programmet sig succesfuldt.

7.12 Efter EØSU's mening bør der også oprettes en helpdesk for rådgivning og vejledning vedrørende intellektuel ejendomsret samt en række tjenester rettet mod de videnbaserede distrikter, som i stadig større grad indgår i de europæiske netværk og det globale marked.

7.13 Der er også behov for at fremme distrikternes deltagelse i standardiseringsarbejdet forud for og under de projekter vedrørende teknologisk udvikling, som gennemføres inden for rammerne af CEN, CENELEC, ETSI og NORMAPME.⁽³⁶⁾

7.14 EØSU finder, at opmærksomheden i det 5. flerårige program til fremme af iværksættere og virksomhedernes konkurrenceevne (for perioden 2007-2013⁽³⁷⁾) bør rettes mod industridistrikternes situation og behov.

7.15 EØSU mener, at det på baggrund af de senere års erfaringer og især i kølvandet på Det Europæiske Råds møder i Lissabon, Barcelona og Sevilla ville være meget nyttigt at skabe en europæisk platform for løbende dialog, opdelt efter sektor og aktivitetsområde, hvor de ansvarlige for distrikterne, offentlige myndigheder, arbejdsmarkedets parter, repræsentanter for finansieringssektoren, forskningscentre og ngo'er bringes sammen.

7.15.1 EØSU mener, at der er behov for overvejelser vedrørende indførelse af en EU-ankendelse af europæiske videnbaserede metadistrikter for at:

- lette samhandelen i og uden for det indre marked;
- gøre det muligt for virksomheder i forskellige lande at slå deres ressourcer sammen;
- give videndistrikterne fuld europæisk anerkendelse og direkte adgang til EU-programmer og -initiativer;
- underkaste de europæiske videndistrikter evaluering, overvågning og benchmarking.

7.15.2 EØSU mener derfor, at der på baggrund af denne udtalelse bør arrangeres en offentlig høring med deltagelse af videndistrikter og berørte organisationer fra forskellige regioner med det formål at tilskynde til grænseoverskridende samarbejde og tydeliggøre:

- de politiske fordele: udvikling af grænseoverskridende økonomisk samarbejde fremmer europæisk integration og gennemslagskraft på de globale markeder;

⁽³⁶⁾ Det Europæiske Standardiseringsorgan (CEN); Det Europæiske Komité for Elektroteknisk Standardisering (CENELEC); Det Europæiske Institut for Telestandarder (ETSI). The European Office of Crafts, Trades and SMEs for Standardisation (NORMAPME).

⁽³⁷⁾ Jf. KOM(2004) 781 endelig af 7.12.2004 samt CESE 245/2005.

- fordele ved forenkling: der kan indkredses nye former for adgang til viden, finansiering og produktion;
- økonomiske fordele til gavn for konkurrenceevnen: europæiske videndistrikter kan danne et europæisk konsortium, der kan anvende et europæisk mærke;
- fordelene ved offentlige/private partnerskaber, som er et stort og interessant område: de nye videndistrikter bør omfatte både private virksomheder og lokale myndigheder og organer, da disse kan spille en stor rolle som aktive katalysatorer og igangsættere;
- fordelene ved samspillet erhvervsliv/universiteter/forskningsverden, for således at kunne trække systematisk på nye teknologiske og innovative landvindinger.

7.15.3 Det europæiske konsortium af videndistrikter bør styrke iværksætterånden, det sociale ansvar, etableringen af nye aktiviteter, udvikling af livslang læring og tilskynde til grænseoverskridende partnerskaber. Der bør stilles krav om, at konsortiet skal være:

- frit og let tilgængeligt for både fysiske og juridiske personer (offentlige/private);
- enkelt, fleksibelt og tilpasningsdygtigt alt efter dets partners forskellige behov;
- udviklingsorienteret og smidigt, så det kan tilpasse sig udviklingen på markederne;
- oprettet på europæisk plan med inddragelse af mange medlemsstater eller associerede stater ⁽³⁸⁾.

7.15.4 Beskaffenhed: Videndistriktet bør være af privat karakter og derfor ikke indsamle kapital blandt offentligheden.

7.15.5 Udformning: Videndistriktet bør opfylde de kriterier, som gælder for oprettelse af konsortier, der kan deltage i det sjette FTU-rammeprogram; det bør løbe over en periode på 5 år, som kan forlænges ⁽³⁹⁾, og optages i et register under en platform for videndistrikter, som oprettes under Kommissionen.

7.15.6 Retlig status: Koordinatoren for videndistrikterne bør være den eneste anerkendte dialogpartner til at varetage kommunikationen med EU-institutionerne, ligesom tilfældet er med integrerede projekter og ekspertisenetværk under Fællesskabets FTU-rammeprogram.

7.16 Afslutningsvis mener EØSU, at den erfaring, der er indsamlet med distrikter og som nu rettes mod videnbaserede metadistrikter, er en god mulighed for at:

- øge beskæftigelsen,
- forbedre sociale relationer på arbejdsmarkedet,
- højne arbejdstagernes faglige kvalifikationer på alle niveauer,
- skabe sikre og sunde arbejdspladser,
- udvikle og udvide den etiske og miljømæssige certificering (ISO 14000 og EMAS),
- tackle problemerne med låneadgang og effekten af Basel II-aftalerne bedre,
- forbedre kvaliteten og konkurrencedygtigheden for produkter fremstillet i EU,
- fremme og udvide eksportmulighederne,
- forbedre arbejdets, arbejdstagernes og virksomhedernes stilling over for bureaukratiet.

7.17 Derfor bør udviklingen af metadistrikter støttes og fremmes på de forskellige niveauer, lokalt, nationalt og i EU.

Bruxelles, den 6. april 2005

Anne-Marie SIGMUND
Formand for
Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽³⁸⁾ Jf. FTU-rammeprogrammet.

⁽³⁹⁾ Tidsbegrænsningen af akkrediteringen er nødvendig for at undgå faren for, at videndistrikterne »gror fast« og ikke fornyr sig.